

RADI DİKİCİ

BİZANS İMPARATORLUĞU TARİHİ

(ŞU BİZİM BİZANS - BYZANTIUM 330-1453)

Remzi Kitabevi

RADI DİKİCİ

Bizans
İmparatorluğu
Tarihi

(Şu Bizim Bizans-Byzantium 330-1453)

Genişletilmiş
6. Basım

Remzi Kitabevi

BİZANS İMPARATORLUĞU TARİHİ
[ŞU BİZİM BİZANS-BYZANTIUM 330-1453] / Radi Dikici

© Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Eylül Duru
Kapak: Ömer Erduran

Hız. Muhammed'in orijinal mektubunun resmi
Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü'nün,
mektubun kopyası Cavit Çıtak ile Sadi el
Cidde'nin, rekonstrüktif görüntüler ise
A. Tayfun Öner'in izniyle kullanılmıştır.

ISBN 978-975-14-1555-4

BİRİNCİ BASIM: Mayıs 2007
BEŞİNCİ BASIM: Haziran 2012
GENİŞLETİLMİŞ ALTINCI BASIM: Mayıs 2013

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 10648

*Bu topraklarda o muhteşem medeniyeti
yaratan tüm Bizans imparatorlarına...*

İçindekiler

<i>Yazarın Notu</i>	11
---------------------------	----

I. BÖLÜM

Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun Yükselişi, 19

<i>Kaostan İstikrara, Diocletian</i>	21
<i>Büyük Konstantin ve Konstantinople</i>	30
<i>II. Konstantius ve Julianus (Apostate)</i>	60
<i>I. Valentinian ve Valens</i>	73
<i>Büyük (I.) Theodosius</i>	79

II. BÖLÜM

Bizans'ın Altın Çağı, 89

<i>Doğu ve Batı Roma İmparatorluğu</i>	91
<i>II. Theodosius ve Surlar</i>	100
<i>Leo Hanedanı ve Batı Roma İmparatorluğunun Sonu</i>	111
<i>I. Jüstinyen ve Theodora / Bizans'ın Altın Çağı</i>	125
<i>Altın Çağın Sonu</i>	147

III. BÖLÜM

Heraklius ve İkona Kırıcılar, 155

<i>Heraklius Hanedanı</i>	157
<i>II. Konstans'tan II. Jüstinyen'e</i>	174
<i>Anarşi Dönemi</i>	184
<i>İkono Kırıcılar Dönemi İsaurian (Suriye) Leo Hanedanı</i>	195
<i>İmparator(ıçe) İrene</i>	212
<i>Reform Döneminin İlk Adımları ve Bulgarlar</i>	221
<i>İkona Kırıcılık Geri Dönüyor</i>	226

IV. BÖLÜM

Bizans Rönesansı Başlıyor, 231

<i>Amorian Hanedanı ve Bizans Rönesansının Başlangıcı</i>	233
<i>Makedonya Hanedanı ve I. Basil</i>	253
<i>VII. Konstantin Porphyrogenitus ve I. Romanus Lekapenus</i>	262
<i>II. Nikeforus Phokas ve İaonnes Çimiskes</i>	276

V. BÖLÜM

Zor Yıllar ve Haçlı Seferleri, 285

II. Basil “Bulgar Kasabı” (<i>Bulgaroctonus</i>).....	287
İmparatoriçe Zoe Porphyrogenita	300
Komnenus ve Dukas Hanedanı.....	325
I. Aleksius Komnenus ve I. Haçlı Seferi.....	338
II. İoannes Komnenus	353
I. Manuel Komnenus ve II. Haçlı Seferi.....	363

VI. BÖLÜM

Bizans’ın Düşüşü ve Dirilişi, 383

<i>Angelus Hanedanı</i>	385
IV. Haçlı Seferi ve Enriko Dandolo	395
Konstantinople’da Latin İmparatorları Devri ve İznik Bizans’ı (<i>Laskaris Hanedanı</i>).....	407
Bizans’ın Yeniden Kuruluşu ve VIII. Mikail Palaeologus	419

VII. BÖLÜM

Bizans İmparatorluğu Tarihe Karışıyor, 431

Katalanlar, II. ve III. <i>Andronikus Palaeologus</i>	433
V. <i>İoannes Palaeologus</i> ve VI. <i>İoannes Kantakuzenus</i>	444
II. Manuel Palaeologus ve VIII. <i>İoannes Palaeologus</i>	455
XI. Konstantin Palaeologus (<i>Dragaş</i>) ve Bizans’ın Sonu	471
Bizans İmparatorluğu Tarihi veya Şu Bizim Bizans	496
Kaynakça.....	503
Dizin.....	509

Resimler ve Tablolar

I. Bölüm Resimleri

Diocletian (284-305)

Maximian (284-305)

Galerius (293-311)

I. Konstantin Chlorus (293-306)

I. Konstantin ve annesi Helena

I. Konstantin (306-37)

Büyük Saray

Hipodrom

Büyük Konstantin, I. İznik Konsili
(325)

Licinius (311-24)

Julianus Apostate (361-63)

Theodosius Surları (413)

Honorius (395-423)

I. Leo (457-74)

Aya İrini, Sampson Hastanesi,
Ayasofya

I. Jüstinyen (527-65)

Theodora (500-48)

Jüstinyen'in Konstantinople'u

Hz. Muhammed'in Heraklius'a
mektubu

20. Hz. Muhammed'in Mukavkis'a
mektubu (627)

II. Jüstinyen "Rhinotmetus"
(685-95/705-11) ve Halife El Malik

V. Konstantin "Copronymus"
(741-75)

İmparatoriçe İrene (780/97-802)
Theofilos (829-42)

II. Bölüm Resimleri

III. Mikail (840-67)

I. Basil (867-86)

VI. Leo "Bilge" ve Theofano
(886-912)

VII. Konstantin "Porphyrogenitus"
(905/945-59)

II. Basil "Bulgaroctonus" (976-1025)

Zoe "Porphyrogenitus" (1028-50)

Mikail Psellus (1017-1078)

I. Aleksius Komnenus (1081-1118)

Bohemund (1058-1111)

I. Haçlı Seferi, 1099

II. İoannes Komnenus ve İrene
(1118-43), Ayasofya

I. Manuel Komnenus (1143-85)

Eleanor Aquitaine (1122-1204)

Frederik Barbarossa (1155-90)

Enriko Dandolo (1107-1205)

IV. Haçlı Seferi (1204)

VIII. Mikail Palaeologus (1259-82)

II. Manuel Palaeologus (1391-1425)

Roger de Flor Konstantinople'da

I. Mehmed (1414-21)

VIII. İoannes Palaeologus (1425-48)

XI. Konstantin Palaeologus Dragaş
(1448-53)

Haritalar

Roma İmparatorluğu (300)

Roma-Bizans İmparatorluğu (554)

İmparator I. Jüstinyen Zamanı
(527-565)

Bizans İmparatorluğu (1118)

Bizans İmparatorluğu (1453)

Konstantinople (1453)

Soyağaçları

Büyük Konstantin I. Hanedanı
(306-63)

Valentinian ve Theodosius Hanedanı
(364-457)

I. Leo Hanedanı (457-518)

Jüstinyen Hanedanı (518-78)

Heraklius Hanedanı (610-711)

İsaurian (Suriye) veya Leo Hanedanı
(717-802)

Amorian Hanedanı (820-67)

Makedonya Hanedanı (867-1056)

Kommenus ve Dukas Hanedanı
(1057-1185)

Angelus Hanedanı (1185-1204)

Latin İmparatorları (1204-61)

Laskaris Hanedanı (1204-61)

Palaeologus Hanedanı (1259-1453)

Yazarın Notu

“Tarih, her yazılışta yeni baştan yaşar.”

Tarihi olaylar ve tarihin akışı içinde yer alan aktörler artık geçmişte kalmış ve her şey olup bitmiştir, düşüncesi yanlış bir kanıdır. Tarih üzerine yapılan her araştırma ve ortaya çıkan her yeni bulgu onları tekrar yaşama döndürür. Her okuduğum tarih kitabında bu duyguyu yeni baştan yaşarım, özellikle ortaya çıkan yeni tarihi gerçekler beni her zaman heyecanlandırır. Bu nedenle derim ki, “Tarih, her yazılışta yeni baştan yaşar”.

Roma-Bizans İmparatorluğu’nun bu topraklarda hüküm sürdüğü 1123 yılı anlatan, *Şu Bizim Bizans-Byzantium 330-1453* isimli yaklaşık on beş yılı aşkın araştırma ve çalışmanın ürünü olan bu kitabımın yazımı 2006 yılında bitmişti. Yayımlandığı tarih ise 2007 yılıdır. Orada son noktayı koymuş muydum? Hayır. Kitap daha sonra 2012 yılına kadar beş baskı yaptı. Ve her baskıda araştırmalar sonucu ortaya çıkan yeni bulgular eklendi.

Ancak 2012 yılına değin, son beş yılda Roma-Bizans İmparatorluğu hakkında okuduğum yaklaşık elliye yakın kitapta ortaya çıkan yeni bilgilerin de aktarılması gerekiyordu. Bu nedenle kitap yeni baştan yazılmıyordu. 2009 yılında *Theodora*, (İngilizce basımı *Empress Theodora*), 2011 yılında ise *Büyük Konstantin, Helena ve Fausta* kitaplarım da yayımlandı. Bu kitaplar M. S. 330-565 yıllarını –Bizans İmparatorluğu’nun 235 yıllık dönemini kapsamaktadır. Bir üçleme olarak hazırlanmıştır. Üçlemenin son kitabı olan *İmparator Büyük Theodosius* 2013 yılında yayımlanmış olacaktır. Bu üçlemenin hazırlanmasında o dönemin çok derinlemesine incelenmesi gerekiyordu. Sadece bu üçlemenin yaşama geri dönmesi için en az on beş biyografik eserin okunması zarureti doğ-

muştı. Tabii bu dönemle ilgili olarak elde ettiğim yeni bilgileri de kitaba ekledim. Ayrıca okuduğum her yeni kitap Bizans'ın yaşam şeklini de öğrenmemi sağladı. Daha önce okuduklarımda elbette yer yer bu bilgilerin bir kısmı vardı. Yeni okuduğum kitaplarda yeni bilgiler biraz daha detaylı olarak ortaya çıktı. Örneğin yeme-içme kültürleri nasıldı? Nasıl giyinirlerdi? İstihbarat birimleri nasıl çalışırdı? Kullandıkları savaş metotları nelerdi? Ekonomik yapının gücü yaşama nasıl yansıyor-du? Saray yaşamı nasıldı? Aile yapısı nasıldı? İmparatorlar nasıl evlenirdi? Aşk, seks ne derece önemliydi, hatta bazen imparatorluğun kaderini de değiştirmiş miydi? Özellikle din, neden imparatorluğun en önemli sorunu-ydu? Soruları artırmak mümkün.

Bu basımda bu soruların da yanıtlarını bulabileceksiniz. Konstantin Hanedanı ile başlayan 13 hanedan yaşama geri dönecek. Bu nedenle bu baskısı, önceki baskılara göre yaklaşık 100 sayfa kadar daha fazladır. Uzun yıllar yapılan çalışmanın sonuçları olduğu için, burada fazla tevazu göstermeyeceğim, bu kitabın Bizans tarihi ile ilgili olarak 1123 yıllık dönemi kapsayan bir el kitabı, bir başvuru kitabı olmasını diliyorum.

Kitaptaki fotoğraflar ve resimler baştan aşağı yenilendi. Okurlarımız bu defa tarihe yön veren imparatorların, imparatoriçelerin ve önemli aktörlerin günümüze kadar ulaşan resimlerini göreceklerdir.

Son 40-50 yılda başlayan bazı Bizans eserleri restorasyonları bitmiştir. Ancak ne yazık ki, 2010 yılında başlayan Altın Kapı restorasyonu durdurulmuştur. Blachernae (Tekfur) Sarayı ve Anemas Zindanı restorasyonları yeniden başlamıştır. Ancak esas acıklı olan Theodosius Surları'nın durumudur. Garip bir şekilde, bir taraftan restore edilirken, Yedikule girişinden başlayarak surlar giderek artan gecekonduların işgaline uğramıştır. Sadece işgal demek yetersiz. Çünkü bu kişiler surların taşlarını sökerek gecekondular ve sebze bahçeleri için havuz ve yollar yapmaktadırlar.

Daha önceki baskının önsözünde açıkladığımız gibi, bu kitap esas itibarıyla M. S. 330-1453 yıllarını anlatmaktadır. Ancak, 330 yılından sonraki olayları daha iyi kavramak için M. S. 284 yılından başlamak zureti doğmuştur. Hatta biraz daha geriye, 235 yılına dönülmüştür.

Bu noktada iki konuya da açıklık getirmek gerekmektedir. Bunlardan ilki, Doğu Roma İmparatorluğu ve Batı Roma İmparatorluğu, ikincisi ise Roma İmparatorluğu ve Bizans İmparatorluğu tabirleridir. Bu isimler, anlatımda kolaylık sağladığı için, tarih kitaplarının çoğunda zaman zaman çok da doğru olmayan bir şekilde ifade edilmektedir.

Büyük Roma İmparatorluğu'nun (başlangıcı cumhuriyet olarak) M. Ö. 509 yılından başlayarak M. S. 284'e kadar 1275 yıl süreyle başkenti Roma'dır. M. S. 284-330 yılları arasında 46 yıl süreyle Nikomedia (İzmit), 330-1453 yılları arasında ise 1123 yıl süreyle Konstantinople'dur. Yani 1453 yılında tarihe karışana kadar dünyada tek bir Roma imparatorluğu vardır.

Toplam bu 2400 yıla yakın süre içinde, Büyük Theodosius 395 yılında imparatorluğu iki oğlu arasında bölmüştür. Batıda Honorius, Doğuda Arkadius hüküm sürmeye başlamıştır. Ancak Gotlar İtalya'yı işgal edip 476 yılında son İmparator Romulus Augustulus'u imparatorluktan atınca Batı Roma İmparatorluğu diye bir şey kalmamıştır. Başka bir deyişle, Batıdaki imparatorluk bölümü yok olmuştur. Bu tarihten sonra artık sadece bir Roma imparatorluğu vardır, o da başkenti Konstantinople olan imparatorluktur. Nitekim en az 150 yıl süreyle, ta Heraklius döneminin (610-41) neredeyse sonuna kadar Roma İmparatorluğu'nun sınırları içinde İtalya'nın önemli bir kısmı Roma, Ravenna, Napoli, Sicilya, Korsika, Sardinya ve İspanya'nın güney bölümü vardır ve oraların tek hâkimi başkenti Konstantinople olan Büyük Roma İmparatorluğu'dur. Bu devleti Doğu Roma İmparatorluğu diye adlandırmanın yanlışlığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Zaten ortada Batı Roma İmparatorluğu diye bir devlet yoktur ve vaktiyle onun kısa bir süre hükmettiği topraklarda tek bir Roma İmparatorluğu'nun borusu ötmektedir. Ancak bazı tarih yazarları, Bizans İmparatorluğu'nu anlatmak için çok kere Doğu Roma İmparatorluğu veya Roma İmparatorluğu'nun doğu bölümü şeklinde ifade ettiklerinde, katılmamakla birlikte, bu onlara saygı duymadığımız anlamına da gelmemektedir.

İkinci konuya gelince... M.Ö. 509'dan başlayıp M.S. 330 yılında Byzantium'un Konstantinople olmasına kadar, hiçbir tarihçi Roma İmparatorluğu'nu başka bir isimle anmamıştır. Ancak 330 yılından sonra Konstantinople'un Byzantium isminden esinlenen tarihçiler Roma

İmparatorluğu'nu Bizans İmparatorluğu diye anmaya başlamışlardır. Özellikle 16. yüzyılda bir Alman tarihçi Hieronymus Wolf *Corpus Historiae Byzantinae* adlı eserinde Roma İmparatorluğu yerine Bizans İmparatorluğu tabirini kullanınca, bu isim süreklilik kazanmış ve sonra gelen bütün tarihçileri de etkilemiştir. Dolayısıyla M. S. 330 yılından itibaren büyük Roma İmparatorluğu'nun ismi günümüze kadar tarihçiler tarafından çok kere Bizans İmparatorluğu olarak tabir edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, Bizans İmparatorluğu tabiri, Roma İmparatorluğu'nun 330-1453 yılları arasındaki dönemini kapsamaktadır.

Esasında tarihte, Cyril Mango'nun da açıkça ifade ettiği gibi, "Bizans sıfatına gelince, bu sözcüğün uygunluğu ile ilgili bazı ciddi itirazlar yapılabilir ve sık sık yapılmış da. Ama bu terim varlığını korumuştur ve kullanışlı bir etiketten ibaret olduğunu anladığımız sürece, bu terimi kullanmayı reddetmemiz ukalalıktan öteye gitmez. Gerçekte, hiç kuşku yok ki, Bizans İmparatorluğu diye bir devlet asla var olmamıştır."⁽¹⁾

Hatta Georg Ostrogorsky kitabında şöyle der: "Bizans tarihi sadece Roma tarihinin bir devresi ve Bizans Devleti eski Imperium Romanum'un (Roma İmparatorluğu'nun) sadece bir devamıdır. Bizans, bilindiği gibi, bizim Bizanslı dediğimiz kişilerin bilmedikleri, daha sonraki devrin bir terimidir. Bunlar kendilerini her zaman Romalı olarak adlandırmış, imparatorlarını Roma hükümdarları, eski Roma Sezar'larının halef ve mirasçıları saymışlardır. Devletleri yaşadığı sürece Roma adı onları büyülemiş ve Roma devlet geleneği onların siyasi düşünce ve iradelerine sonuna kadar hâkim kalmıştır."⁽²⁾ Bir örnek daha verebiliriz. Son Roma veya Bizans İmparatoru XI. Konstantin Dragaş'ın (1449-53) imzası aynen şöyleydi: "Tanrı nezdinde Roma'nın gerçek İmparatoru ve Mutlak Hâkimi XI. Konstantin Palaiologos." Biz de kitabımızda 330'a kadar olan süre içinde hep Roma İmparatorluğu, 330'dan sonra da Bizans İmparatorluğu tabirini kullanacağız. Zaten bundan esinlenerek de ilk beş baskı için kitabımızın adını *Şu Bizim Bizans* koymuştuk. Ancak bu defa kitabımızın ismi, bu farklı şekliyle *Bizans İmparatorluğu Tarihi* (*Şu Bizim Bizans-Byzantium 330-1453*) oldu.

Burada bir noktaya daha açıklık getirmek gerekmektedir. Bu yazar-

(1) Cyril Mango, *Bizans-Yeni Roma İmparatorluğu*, s. 9.

(2) Georg Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, Türk Tarih Kurumu, 1999, s. 25.

ların ister yabancı dildeki, ister Türkçe tercümelerinde olsun, çok ke-re eğer tercüme eden kişiler tarihleri günümüze çevirmemişlerse, genellikle karşımıza 5000 veya 6000’li yıllar çıkmaktadır. Çünkü Bizans İmparatorluğu’nun yaşamını sürdürdüğü 1123 yıl boyunca kullanılan takvim başkadır. Onlara göre (0) yılı dünyanın kurulduğu veya yaşamın var olmaya başladığı yıldır. Bu da İsa’nın doğumundan 5509 (Theophanes’e göre 5493) yıl önceyi göstermektedir. Onların anlayışına göre insanlığın tarihi 5509 yıl önce başlamıştır. Bir örnek vermek gerekirse, Büyük Konstantin Konstantinople’u yeni başkent olarak ilan ettiği yıl, Bizans takvimine göre (330+5509=) 5839 yılıdır. Örneğin *Niketas Khoniates Historia*’sında şöyle yazar: “6711 (1203) yılının... 19 Ağustos günü bazı Phrangisler, Pisalılar ve Venedikliler askerlerle boğazı geçtiler...”⁽³⁾ Bizans takvimine göre yeni yılın ilk günü ise 1 Eylül’dür.

Bizans tarihi aynı zamanda İstanbul’un da tarihidir. Önce Byzantium, daha sonra Yeni Roma-Konstantinople olarak anılan bu şehir, M. S. 330’dan itibaren 1000’li yıllara kadar dünyanın merkezi, eşi benzeri olmayan bir yerdir. Muhteşem saray ve kiliseleri, banyoları, forumları, forumlardaki heykelleri, diğer sanat eserleri, özel yapıları ve üniversitesiyle medeniyetin beşiğidir. O sırada Avrupa’daki bütün şehirler ve hatta bir ölçüde Abbasilerin başkenti Bağdat bile İstanbul’a göre birer kasaba görünümündedir. Nitekim 1204’teki IV. Haçlı Seferi için İstanbul önüne gelen Venediklilerin başını çektiği müttefik donanmasında bulunanlar, bu şehri gördüklerinde şaşkınlığa düşerler. Çünkü bu görüntü onların hayallerinin bile ötesindedir.

İstanbul’un bu çarpıcı güzelliği tarih boyunca başına türlü belalar getirir. Bizans İmparatorluğu, döneminde, kitapta da görüleceği gibi tam on iki kez yabancı güçler tarafından ele geçirilmeye çalışılır. Bu sayıya en az on beş kadar da bizzat Bizans İmparatorluğu tacını ele geçirmek isteyen Bizanslı komutanların veya tacını kaybetmiş imparatorların, —bazıları başarılı olan— kuşatmalarını da eklemek gerekir. Ancak tüm bunlar içinde yabancı güçler tarafından yapılan ele geçirme planı iki kez başarı ile sonuçlanır. Bunlardan ilki 1204 yılında IV. Haçlı Seferi sırasında Latinlerin Konstantinople’u fethetmeleridir. Bu sadece 57 yıl sürer. Ama ikinci defa ve son noktayı koyan ise 1453 yılında II. Mehmed’tir.

(3) Işın Demirkent, *Niketas Khoniates’in Historia’sı*, s. 122.

Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü 471 yıl boyunca da, yine çeşitli güçler yüzyıllar boyunca bu niyetlerinden asla vazgeçmemişlerdir. Belki bugün bile aynı hayali kuranlar olabilir.

Çok bilinen bir söz vardır: “Bütün yollar Roma’ya çıkar.” Herkes burada sözü edilen Roma’yı, İtalya’nın başkenti Roma olarak algılamaktadır, ancak bu yanlıştır. Burada sözü edilen Roma, Bizans İmparatoru Büyük Konstantin’in kurduğu Nuova Roma-Yeni Roma, yani İstanbul’dur. Çünkü dünyada 330’dan başlayarak 1453’e kadar bütün mesafeler, İstanbul’daki Milion Taşı (halen Ayasofya’nın karşısında durmaktadır. Önündeki levhada ise ismi yanlışlıkla Million olarak yazılıdır) esas alınarak ölçülmüştür. Milion Taşı, (0) kilometre noktasıdır. Bütün uzaklıklar bu taştan itibaren hesaplanmıştır. Hatta Roma İmparatorluğu zamanında, Milion Taşı’nın hemen yanında bulunan bir ofiste, isteyenlere gideceği yere kadar olan yolun İstanbul’a uzaklığını gösteren haritalar satılıyordu.

Bu eserde, o dönemin en büyük imparatorluğu olan Bizans’ın dünyaya nasıl hükmettiğini, bazen tek bir cümlenin ya da önemsiz gibi görünen bir olayın bile dünya tarihini nasıl değiştirdiğini, 8. yüzyıldan sonra ortaya çıkan devletlerin krallarının unvanlarını kullanmak için bile Bizans imparatorlarından izin alma zorunluluklarını, İstanbul’un muhteşem eserlerle donatılmasını, imparatorların evlenme ve imparatoriçeler için doğum sonrası kutlama törenlerini, ana-oğul, baba-oğul-torun ve kardeşler arasındaki iktidar mücadelelerini, düzenlenen güzellik yarışmalarından seçilerek imparatoriçe olan ve Bizans’a hükmedenlerin renkli hikâyelerini, Bizans’tan bize intikal eden ve farkında olmasak da hâlâ günümüzde kullandığımız kelimeleri, gelenek ve görenekleri, eğitim sistemini, Bizans kilisesini, edebiyatını, sanat eserlerini ve uluslararası ilişkilerini, sonuç olarak devamı olduğumuz ve kültür mirasını paylaştığımız —resmi tarihin bize öğretmediği— Bizans’ı okuyacaksınız.

Başta Türk Tarih Kurumu, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı olmak üzere, Bizans’la ilgili çok önemli eserleri Türkçe’ye çevirerek çalışmama önemli ölçüde katkıda bulunan Prof. Dr. Fikret Işıltan’a; gerek çevirilerinden gerekse Bizans konusundaki eserlerinden yararlandığım Prof. Dr. Işın Demirkent’e; Prof. Dr. Semavi Eyice, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Orhan Duru, Adil Calap, Asım Baltacıgil, Bilge Umar, Elif Göktekte Tut, Derin Türkömer, Bilgi Altınok, Karolide, Özden Arıkan, Prof. Dr. Beynun

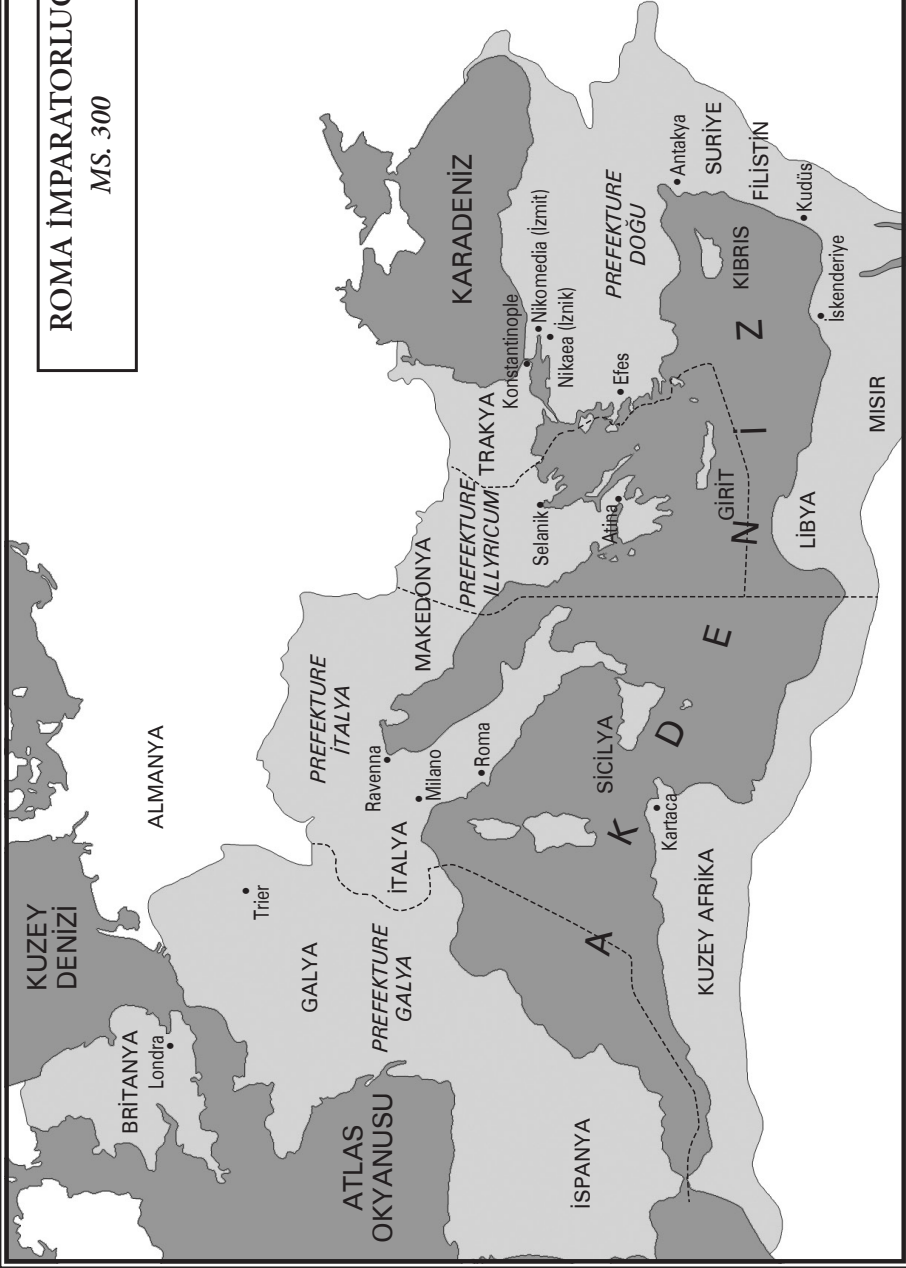
Akyavaş, Ercüment Melih Özbay, Fahameddin Başar, Erdem Yücel, Z. Zühre İlkelen, Maide Selen, Mehmet Harmancı ve *İmparator Iulianus* kitabının yazarı Nezahat Baydur'a; arşivindeki Hazreti Muhammed'e ait mektubun kitapta yer almasına izin veren Cavit Çıtak ile Sadi el Cidde'ye ve mektubun tercümesini yapan Yusuf Halef'e; Topkapı Sarayı Kutsal Emanetler Sorumlusu Sevgi Ağca'ya; İstanbul'daki Bizans eserlerinin yerlerini detaylı olarak bilen ve benimle günlerce dolaşarak bunları görüntülememi sağlayan Ali İhsan Başcumalı'ya, İrfan Mevlevi'ye ve yabancı dilde yayımları olan başta Edward Gibbon, John Julius Norwich, James Allen Evans, Micheal Grant, Judith Herrin, Catherine Holmes, Walter E. Kaegi, Lord Mahon, Cyril Mango, Donald M. Nicol, Steven Runciman, Warren Treadgold, G. P. Baker, Edward N. Luttwak, Jonathan Harris ve Georg Ostrogorsky'a, buraya kaydedemediğim ama kaynakçada yazdığım tüm yazarlara; soyağaçlarının düzenlenmesinde büyük emeği geçen Nihat Saltan'a; endeks ve zaman çizelgesini hazırlamama yardımcı olan Gökhan Batır'a; bugün her üçü de rahmetli olmuş hocalarım Enver Behnan Şapolyo, Prof. Dr. Seha Meray'a ve Prof. Ahmet Şükrü Esmer'e, kitabın hazırlanması sırasında her türlü fedakârlığı yapan ve desteğini esirgemeyen eşim Sevgi Dikici'ye teşekkür borçluyum.

Unutmamamız gereken bir nokta daha vardır. O da Bizanslı tarihçilerdir. Onlar ya yaşadıkları dönemi veya belirli bir süre geçtikten sonra Bizans İmparatorluğu'nun tarihini yazan yazarlardır. Başta İmparator Julianus Apostate olmak üzere, Prokopius, Zonaros, Caesarea'lı Eusebius, Ammianus Marcellinus, Borissus, Zosimus, Malalas, Priskos, Socrates Scholasticus, Evagrius, Menander, İaonnes Kominatos, Nikephoros, İmparator VII. Konstantin Porphyrogenitus, Leo the Deacon, Nicephorus Bryennius, George Akropolites, Doukas, İaonnes Skylitzes, İaonnes Kantakouzenos, Mikael Attaliates, Mikhail Psellus, İaonnes Kinnamos, Niketas Khoniates, Thephanes, Michael Kritovoulos, Anna Komnene'yi anmak gerekir. Burada zikredemediğimiz, belirli dönemleri yazan en az elli tarihçi daha vardır. Onlar günümüz tarihçilerine yol gösterdiler ve Bizans'ı daha iyi anlamamıza yardımcı oldular.

İstanbul, 20 Eylül 2012

ROMA İMPARATORLUĞU

MS. 300

I. BÖLÜM

*Roma (Bizans)
İmparatorluğu'nun
Yükselişi*

Bizans, insanlık tarihinin en uzun süre yaşamış imparatorluklarından biridir. 1123 yıllık tarihinde farklı on üç hanedan tarafından yönetilerek yaratılan uygarlığın temel nitelikleri ve bu uygarlık yapısına nasıl ulaşıldığının anlatıldığı bu kitap, *Şu Bizim Bizans*'ın güncellenmiş baskısıdır. Kitapta siyasal olaylar dışında toplumsal yaşam, sanat, kültür, mimarlık ve günlük hayat gibi konular da yer almaktadır.

Bizans İmparatorluğu Tarihi (Şu Bizim Bizans-Byzantium 330-1453) önceki baskılardan çok farklı araştırmaları da kapsamış ve bu bilgilerin ışığı altında yeniden düzenlenmiştir. Önceki baskıları okumuş olanlar ilk sayfadan itibaren yenilenen konuları fark edeceklerdir.

Okur, Bizans İmparatorluğu'ndan yalnız insanlık tarihinin gelişimini değil, aynı zamanda ondan sonra gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal ve hukuksal yapısının nasıl etkilendiğini görecektir. Çünkü tarih, yalnızca geçmişi değil, geçmişten geleceğe taşınan mirasın yeni kuşakları nasıl etkilediğini de öğreten bir olgudur.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1555-4

9 789751 415554